

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

XXIV. Quæ est octava de dilectione inimicorum, agit fusè contra Duellum.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)

FERIA SEXTA CINERUM,

CONCIO OCTAVA

DE DILECTIONE INIMICORUM,

In quâ agitur de Duello.

Diligite inimicos vestros. Matth. 5.

IN morbis diutinis, & pertinacibus, ait S. Chryostomus, non sufficit semel aut bis remedium attulisse, sed opus est multâ & frequenti curatione: eiusmodi est appetitus vindictæ, qui ex omnibus morbis difficillime curatur, ut nimis frequenti experientia comprobatur: undecunque id proveniat; sive ex amore sui, sive ex appetitu gloriæ & laudis: seu ex vulgari hominum opinione, seu denique ex malâ institutione, & educatione, & communibus sermonibus, cum id passim laudari audimus, & contrarium aut contemni aut damnari: Quare non sufficit nobis, eâ de re aliquoties differere, sed sæpius res est tentanda, & remedia undecunque adhibenda, præsertim cum ad extremum illud servaverimus, quod est omnium difficillimum, quod priusquam vobis aperiam, auxilium à cælo pe-

tendum est, certè non meliori interposito, quam ipsius Virginis. *Ave Maria.*

INTER detestabiles, & abominandos effectus, quos inter homines peperit appetitus vindictæ, omnium deterrimus est Duellorum usus; de quo nobis uberius, & ex professo differendum est.

1. Quia maximo malo occurrendû, cuius hætenus cursum, nec legum civilium auctoritas, nec Principum edicta, nec minæ intentatæ, nec supplicia irrogata, nec bonorum proscriptio- nes, nec exilia, nec pœnæ capitales; nec excommunicationes Pontificum; nec anathemata & fulmina Ecclesiæ, nec sepulturæ privatio, nec mortis periculum, nec certa damnatio, nec Dei timor & reverentia, retardare potuerunt.

2. Quia hic error ferè apud omnes, sed Maxime apud Nobiles invaluit,

vix aliam nunc superesse rationem sui honoris conservandi, quàm Duellum: atque inde licitum esse videri, cum unumquodque naturale jus habeat sui honoris conservandi, præsertim cum bonorum omnium summum sit honor, ut ait Aristoteles, & favet Scriptura.

3. Quia hoc malum latissimè vagatur, & admodum paucos non attingit: & quamvis videatur Nobiles tantum spectare, qui ex eo quòd ad latus enslem gerunt, ideo sibi licere putant illum in suis dissentionibus, atque jurgiis distingere, ad omnes tamen ferè se extendit: Nam præterquam quòd illud plerique jam usurpant; non modò milites, & qui arma profitentur; sed etiam togati: non nobiles tantum, sed etiam ignobiles, & quibus armorum tractandorum usus prohibitus est: nunc enim, & opifices, & servi, & famuli, & abjectissimi quique duello decertant, & suas inimicitias, atque rixas ferro dirimunt: ipsæ etiam mulieres, Ecclesiastici, & Deo dicati homines, immò & Religiosi, aut approbatione, aut laudibus, aut consilio, aut assentatione, aut partium favore, duella fovent, defendunt, extollunt, & in suis collaudant: immò ipsi Judices, & Principes postquam aut duellorum reos condemnarunt; aut leges, & edicta tulerunt contra duellantes, postea ipsos duellorum auctores, & acceptatores laudant, & approbant: & quos duella refugisse, & recusasse sciunt, eos insamant ac spernunt; accusantque aut timiditatis, aut pusillanimitatis.

4. Quia neque desunt, inter conscientiarum rectores, atque arbitros, qui vel peccatum excusent, vel minuant

offensam, immò qui doctrinà ipsà tantum noceant, quantum alij vel exemplo, vel injustà laude, vel improbà excusatione: docentes 1. tam licere oblatum sibi duellum acceptare, quam militi non fugere, sed resistere ferro dum eum aliquis aggreditur. 2. Tam posse nobilem illatam sibi injuriam, duelli provocatione repellere, atque ulcisci, si aliter non possit, quàm à raptore sua bona ferro repetere.

Quibus rebus ut medear, placet, hodie universam de duellis doctrinam tractare; ut quid in eà re falsum sit, aut verum dignoscatis: quòd dum facio, hoc unum à vobis postulo, Auditores, ut mihi dicenti patientes aures præbeatis, neque huc mentem populari opinione præoccupatam afferatis: sed ut omnia suis momentis, atque ponderibus secundum veram rationem expendatis, secundum illud Christi Domini Joannis 7. *Nolite judicare secundum faciem, sed justum judicium judicate.*

Dico 1. Duellum in universam loquedo nihil aliud esse, quàm unius, aut paucorum, cum unis alijs singulare certamen: unde dicitur Monomachia, seu cum uno solo decertatio, quæcumque tandem de causà, & quæcumque auctoritate suscipiatur: qui modus pugnandi, originè habuisse à Mantinæis Græciæ populis, dicitur: verum apud omnes ferè nationes, nimirum usurpatus est, fortasse apud Mantinæos frequentius, & ob suas lites dirimend.

Dico 2. Duellum inter duos, vel paucos auctoritate publicà, ad vindicandam injuriam Patriæ illatam, aut ad eius defensionem susceptum, modo ceteras belli conditiones habeat, esse li-

citum, & sæpe cum laude fortitudinis ininitum fuisse. Ita legimus in Historiâ Bohemicâ, apud Ænæam Sylvium cap. 15. Bohemiæ Sanctissimum Regem Vencelsum, correptis contra vicinum Regem armis, qui ditionem suam invaderat, ut suorum sanguini parceret, eum ad duellum provocasse, & vicisse, Angelis hostem terrentibus: ita Carolus Andegavensis, & Petrus Aragonius, cum aliter maiora mala impediri non possent, annuente Põtifice ad Burdegalam, duellum condixere: uti refert Antonius 3. p. Histor. tit. 20. cap. 4. §. 80. Ita Cunibertus Rex Longobardorum, perfidum Alachim Ducem, ut humano sanguini parceret, ad duellum vocavit: ut videre est apud Baronium anno 69. Tale fuit certamen Horatorum pro Romanis, & Curiatorum pro Albanis: ita ante hos omnes, Davit cū Goliatho singulari certamine depugnavit uti dicitur, 1. Reg. c. 17.

Probatur cõclusio 1. Quia si bellum inter multos licitum est, cum justæ belli adsunt causæ; profectò etiam inter paucos: Sola enim differentia multitudinis personarum non variat honestatem: itaque tale duellum habet rationem belli partialis.

2. Probatur, quia hic nulla deest pars honestatis, neque enim violatur, aut chatitas proximi, quoniam justa est defensio, nec justitia contra adversarium, ob eandem rationem, nec justitia erga Rempublicâ cum autoritate publicâ suscipiatur, & ob causam publicâ. Suppono enim nõ inde minui spem victoriæ, & exitus belli, alioqui tale duellum esset illicitum: respectu quidem prouo-

cantis; quia qui autoritate publicâ vindicat, debet esse velut agens respectu puniendi, igitur instar agentis naturalis, debet esse fortior, & quasi certus de victoriâ: sæpe autem in duello par est utriusque conditio, & multa possunt accidere, quibus fortior succumbat, quod non ita facile contingit in belli aliâ: eodẽ modo esset illicitum respectu admittentis; nam qui defendit, debet imitari agentia naturalia, quæ meliori quo possunt modo se defendunt: atqui inefficax est, atque debilis modus resistendi per unũ, qui facile vinci potest. Verum si Princeps: justum bellũ gerens, se videat viribus imparem, potest totũ bellum ad duos, aut paucos reducere, si hinc videat oriri sibi spem aliquã victoriæ: Tunc enim prudenter agit, trãferens ruinam ferẽ certam in spem victoriæ, & in hoc casu poterit offerre duellum: quia id non est inducere adversarios ad malum, sed à majori malo auertere, ut est bellum commune: & quia etiam in bello, solet esse anceps victoriæ, certè potest, vt humano sanguini parcatur totam belli aleã Princeps ad paucos reducere, modo id faciat prudẽter, & non temerè, & cum spe victoriæ.

Dico 3. Duellum inter milites vtriusque factionis in bello susceptum, ex consensu Ducum, spectaculi & voluptatis causa, vel ad roboris, & animi ostentationem, vel ad famæ acquisitionem, ferrè sèper esse illicitũ: ita videmus 2. Reg. cap. 2. cum in conspectu stetit duo exercitus, Davidis, & hæredum Saülis, dictum ab Abner Duce exercitus Isboseth, ad Ioabum, Ducem exercitus David, *surgant pueri, & ludant coram*

coram nobis. Et respondit Ioab Surgant. Quo dicto duodecim paria pugnarunt, & ex parte Benjamin duodecim simul perierunt à duodecim alijs confossi, unde vocatum est nomen loci illius, Ager robustorum, in Gabaon. Et ortum est bellum durū satis in die illa: fuit enim initium confusus totius exercitus.

Probatur conclusio 1. Quia nefas est ob finem adeo vanum, & ludicrum, medium adeo periculosum, & atrox suspicere.

2. Quia temerè se exponunt periculo mortis, & interfectionis alterius.

3. Quia bellicum exercitium, si sit conjunctum cum mortis periculo, peccatum est mortale, & in eo morientes privantur sepulturā Ecclesiasticā, uti patet ex extravag. de Torneamentis.

Dixi ferè semper, quia aliquando in bellis præsertim longioribus, sūt quædam certaminum præludia, & velitationes, ad hostium vires in fringendas, aut eorum animos debilitandos, ostendendo suorum militum robur, quia inde victoria speratur: Tunc enim cum sit partiale bellum, non dubium quin sit licitum: Id verò faciunt Duces, tum ut suorum explorent animos, & vires hostium, tum ut si minus se viderint paratos, publicum certamen evitent: Id à se sæpius factum scribit Iulius Cæsar 2. de bello Gallico, quotidie equestribus prælijs, quid hostis virtute posset, & quid nostri auderent periclitabatur: Idè eodemq; consilio factū à Maximo refert Appianus de bello Hispanico: Idè docet Vegetius lib. 3. de re militari cap. 9. Si adversarium in telligit potioem certamen publicum vitet: Commentator. Publicæ pugnæ opponitur velita-

tio: Simile quid faciunt nostri Duces in velitaribus pugnis: tunc ergo licitū: erit duellum: sed si fuerit Gladiatorius ludus, aut ad oblectationem, eodem res illa recidit, quò apud Romanos Gladiatorum paria, quæ res planè illicita est ob rationes allatas, quod & prohibuit Constantinus Imperator L. unicā Cod. de Gladiatoribus, Cruenta spectacula in otio civili, & domesticā quiete non placent, quapropter omnino Gladiatores esse prohibemus.

Dico 4. Duellum ad eruendam rei alicuius veritatem, aut alterius partis justitiam, aut ad sui vel alterius purgationem criminis, susceptum, illicitum esse, & mortale peccatum, quacunque tandem autoritate suscipiatur, seu publicā, seu privatā, nec illud principem posse, aut inducere, aut permittere.

Nota hunc olim morem apud plures inducūm fuisse, quotiescunque obscura erat, aut criminis, aut alicuius juris probatio, ut actor reum provocaret: aut criminis, aut criminis, aut alicuius juris probatio, ut actor reum provocaret: aut ut reus se, vel alium offeret ad duellum, eā lege, ut qui vicisset, probasse, vel purgatus esse crederetur: qui succubisset defecisse in probatione, vel criminis convictus putaretur: unde nonnulli duellum appellavere iudicium, eo quod ibi iudicium Dei expectaretur, & certè inter purgationes vulgares computatur. Hinc nulla apud multas nationes frequentior purgatio, usurpata à Longobardis, Germanis, Gallis, Hispanis, & alijs: Et quidem in iurandi locum propter crebra perjuria introducūm fuit coram Ioanne XIII. per Othonem IV. in Roman-

Romandiola: Et in causis criminalibus id statuerat Carolus Magnus, apud Gallos, sed postea extensum est ad causas civiles: Et si tantum Idem statuerat, ut res fustibus ageretur, postea tamen pugnantibus relicta est armorum optio: Vide petrium lib. 4. disq. c. 6. q. 6. lect. 2.

Verum probatur conclusionis prima pars, nempe tale Duellum esse illicitum.

1. Quia damnatur ab Ecclesia, cap. Monomachiam 2. q. 5. & capit. 1. & 2. de purgat. vulgari: & tanquam superstitiosum damnat, S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. ad quem locum Doctores docent, eiusmodi duellum offerre, & acceptare, esse ex suo genere malum, ut mendacium: Quia in testimonium proprii juris, aut innocentiae, assumitur id quod non est aptum medium ad eum finem, cum saepe accidat eos, qui iusta causam tuentur in duello, succumbere, uti dicitur cap. 2. de purg. vulg. Nam licet passim Nobiles dicant Deum esse adiutorem Iustorum, unde suam innocentiam duello probare volunt, ait Baldus, tamen ut, idem subdit, recte dixit Lombarda, multos sub iusto clypeo perire.

2. Probatur, Quia uti dixit Papa Nicolaus cap. Monomach. in eo Deus tentatur, cum per medium indebitum, auxilium ab eo speratur. Ac licet nonnulla afferantur exempla, in quibus Deus reos punivit, & innocentibus favit, id tamen factum quia nonnulli bona fide, & ignorantes, hoc medium usurparunt, sicut eadem bona fide usi sunt, ferro candente, & Deus mendacium obstrictum Aegyptiarum excusavit quo

pueros Hebraeorum servarunt: inde tamen trahi non potest, neque exemplum, neque rei justificatio.

3. Probatur, Quia uti non est ratio sufficiens ad occidendum, ita nec esse potest ad aggrediendum, quia quod fieri nequit non potest suscipi ut fiat.

4. Quia agitur contra propriam charitatem: nam si provocans sit innocens, exponit se periculo mortis; si sit nocens, multo magis peccat, volens se purgare modo superstitioso.

2. Pars probatur. Id nullam auctoritate licere, neque privatam, neque publicam: Quia uti dictum fuit, intrinsicè malum est, eo quod includat tentationem Dei, unde nec princeps id potest indicare, neque verò etiam permittere: Nam vel ei constat secundum allegata & probata hominem accusatum, esse innocentem, vel nocentem, vel neutrum: si primùm, tenetur absolvere, neque potest illum honestam ratione duelli periculo exponere: si 2, tenetur Iudex, secundum jus ordinarium, illum condemnare: ac licet princeps possit absolutam potestate liberum dimittere, non tamen potest accusatorem duelli periculo exponere: si 3, iustitia postulat, ut accusatore non probante reus absolvatur, nam in dubijs favendum est reo: Nec potest adhiberi eiusmodi probatio, cum rem contineat intrinsicè malam, nempe Dei tentationem. Nec valet quod ab aliquibus dicitur, Principem posse duellum permittere ad vitanda majora mala, uti permittuntur meretrices: etenim licet, in eo casu princeps non peccaret permittendo, non tamen potest conferre potestatem, ut iuste id fiat,

licet injustè accusatus nullum habet Jus, ut per se, & sua authoritate alium occidat, aut aggrediatur: Quia non potest princeps concedere alicui, ut sine peccato alterum occidat, nisi priùs juridicè sit convictus, & damnatus: uti permissio meretricum non facit, ut non peccent, qui fornicantur: Ita in casu proposito principis permissio non excusat ab homicidio: Cum itaque juri naturæ repugnet innocentem morti exponi, quod hic cõtingit, & juri divino, ut Deus tentetur & juri Ecclesiastico, toto fermè titulo de purg. vul. & capit. Monomach. 2. q. 4. omnis cõsuetudo in contrarium invalida est: Quare meritò Agobardus Ludovicū Imperatorē datā ad eum epistolā omni ratione impellit ut legem Gundebaldi Burgundiorum Regis Ariani, duella ad sui purgationē & veri probationem admittendis, antiquet: Vide Scholiastem epistolæ 168. Ivonis Carnotensis.

Dico 5. Duellum ad terminandam litem, aut criminalem, aut civilem illicitum esse: Probatur 1. Quia Duellum non est aptum medium ad terminandā litem, magis quàm licet occidere: immò illud magis liceret, si actor in judicio innocentem opprimeret: Quia, ut ait Navarrus, per duellum mortis periculo se exponit, & alterum inducit ad peccatum, quod non faceret ipsūm occidendo: Atqui privatā authoritate alterum occidere non potest, alioqui magna porta aperiretur homicidijs, & omnia cædibus complerentur, si unicuique liceret eum quem putaret, injustè sibi litem movere, interficere: immò

etiamsi ab eo id factum sciret: hoc enim non esset vim vi repellere, neque esset defensio inculpatæ tutelæ, sed mera aggressio, quæ nulli privato, licita est.

2. Probatur. Quia eiusmodi lites alio modo magis suavi & rationabili terminari possunt, & sine causā aperto periculo exponitur vita utriusque, quorum unus sæpe est innocens.

Dico 6. Non licet Duellū acceptare ad suæ vitæ defensionem, ut si aliquis alteri minitetur, se eum interfectorum, nisi duellum admittat, aut si aliquis sciat, alium sibi mortem machinari.

Probatur. Quia Duellum ex conditō acceptare, non est vitam suam defendere, sed eam periculo exponere: Illud quidem liceret, vim vi repellere, quando nimirum vis fieret, & violentia irrogaretur, ut si quis stricto gladio, cogat alterū, ensē educere, eum alioqui interfectorum, nisi id faceret: simile enim duellum induit rationem defensionis, cum moderamine inculpatæ tutelæ, & ea defensio contra invalorem licita est, nō est enim aggressio, sed defensio: immò Nobilis sic ab alio impetitus non tenetur fugere, etiamsi id posset quia id non posset facere sine dedecore, secundum illud Iurisconsultorum effatum, Non posse fieri, quod sine dedecore fieri non potest.

Dico 7. Omne duellum sive oblatum, sive susceptum ob causam privatam, quocunque prætextu, & quacunque authoritate fiat, sive privatā, sive publicā intrinsecè malum est, & peccatum mortale.

Probatur 1. Quia tale Duellum generaliter damnatur in jure. Constantin⁹

Imperator L. unicâ Cod. de Gladiat. Cruenta spectacula in otio civili, & domesticâ quiete non placent, quapropter omnino gladiatores esse prohibemus: horum autem locum habent nostri gladiatores hoc est Duellistæ: sub Lothario Imperatore Concilium Valentinum cap. 12. Duellum damnatur, tanquam spectaculum crudelissimum, quo effunditur in pace belli cruor, & homo à latrone cruento, & homicidâ nequissimo interimitur, tam iniquâ, & Christianæ paci tam inimicâ pugnâ: Tridentinum sess. 25. cap. 19. de Reform. Detestabilis duellorum usus, fabricante Diabolo introductus, ut eruentâ corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur ex Christiano orbe penitus exterminetur: Tum subdit graves pœnas, excommunicando 1. Imperatores, Reges, & Dominos temporales, qui in suis terris, locum inter Christianos præbuerint ad duellum: 2. pugnantibus in duello: 3. spectantes, & patrinos. 4. consilium dantes, & suadentes: 5. pugiles, & patrinos punit, bonorum proscriptione, & perpetuâ infamiâ: 6. Morientes in conflictu privat ecclesiasticâ sepulturâ: quas pœnas Gregor. XIII. & Clemens VIII. ad omnia duella extendunt, quin etiam eos excommunicant, qui alios ad certum tempus, & locum vocant, etiamsi, cum eò pervenerint, non pugnarint. Idem prohibetur in jure canonico cap. Monomachiam 2. q. 4. & titulo de Clericis pugnantis in duello, qui est 14. lib. 5. Decretalium, & ibid. titulo 35. qui est de purgat. vulgari. Accedunt plurimæ Pontificum Bullæ: Iulij II. constitutio

9. anno 1508. quæ incipit Regis pacifici. Vbi multas rationes addit. 1. Quia hoc fit instigante inimico generis humani: 2. Quia hinc mortes repentinæ, & animarum perditiones: nova inter adstantes amicos odia, & altercationes, & ex uno inconvenienti plura oriuntur in animarum, & corporum periculum, & generis humani jacturâ, perniciosum exemplum, & scandalum multorum: 3. Quia docuit Christus Deum non esse tentandum: 4. Quia hominẽ homini insidiari nefas: 5. Quia Gladiatoria munera, & purgationes vulgares à nostrâ Religione damnantur: 6. Quia eiusmodi cruenta spectacula à Pontificum Canonibus, & Imperialibus Legibus sunt prohibita: Item Leonis X. quæ est 29. & incipit. Quam Deo, & hominibus: Clement. VII. quæ est 11. & incipit. Consuevit Romanus Pontifex: Iulij III. quæ est 56. & incipit. Cum sine: Pij IV. quæ est 25. & incipit. Ea quæ à predecessoribus nostris: Greg. XIII. quæ est 82. & incipit. Ad tollendũ. Et Clement. VIII. data anno 1592. & incipit. Illius vires, licet immeriti. Accedunt plurima nostrorum Regum severissima Edicta ad nostra usque tempora, quæ omnia ostendunt, quã grave sit illud crimen, & quam noxium, quod tot defensiones, & graves prohibitiões, tot anathemata, tot pœnæ capitales, & temporales, & spirituales persequuntur, ut nemo sibi blandiri possit, aut excusare, aut aliquid obtendere, præsertim cum addat Pius IV. ex quacunque causâ, quocunque prætextu.

2. Probatur conclusio. Quia seu res spectetur ex parte provocantis, seu ex parte

parte provocati, multipliciter peccatur. Incipiamus à provocante.

In primis enim graviter peccat contra iustitiam & particularem, & communē comūnē quidē, quōiā usurpat officium sibi non debitum, sed pertinens ad Magistratum, cuius est noxium pleſtere, ad hoc enim gladium portat: at provocator neglectā superiori potestate, superiorem, quantum in se est abdicat, & in suā causā factus iudex, ordinem reip. pervertit, qui consistit in subiectione uni Capiti. Eò pertinet quod dicit Cassiod. lib. 1. epist. 30. Si quid est forte, quod pœnam mereatur admissum, in Præfeci urbis deferatur notitiā, ut culpa legibus, non per præsumptā puniatur injuriam: Quis enim diserepet à peccante, qui se per excessum nititur vindicare: Et lib. 3. epist. 24. ad quosdā monomachiaē addictos. Res parva nō vos ducat ad extrēa discrimina: acquiescite iustitiæ, quā mūdus lætatur: cur ad monomachiam recurritis, qui venalem iudicem non habetis? & lib. 4. epist. 10. Fœdum est inter jura publica, privatis odiis licentiā dare, nec ad arbitrium proprium iudicandus est inconsultus fervor animorum: Iniquum quippe nimis est, quod delectat iratum; furentes iusta non sentiunt, quia dum commoti animo in vindictam sæviunt, rerum temperantiā non requirunt: hinc est quod legum reperta est sacra reverentia ut, nihil manu, nihil proprio ageretur impulsu: Quid enim à bellica confusione, pax tranquilla distabit si per vim litigia terminentur?

Deinde injuria fit reip. dum eius

membra imminuuntur, & eius vires dum sanguis purior, & generosior educitur: certè paucis annis tot sunt occisi, ut satis essent ad exercitum:

Item turbatur pax publica, & silent jura publica: unde Cassiodorus lib. 7. epist. 24. Quid opus est homini linguā, si causam agat manus armata, aut unde pax esse creditur si sub civilitate pugnatur:

Denique domus & familiæ sæpe evertuntur reciso capite.

Iam iustitia particularis, multis, modis violatur: divina quidem, quoniā in peculiari Dei dominio vita est hominis, quam nemo impetere potest: licet enim magistratus potestatem habeant vitæ ac necis, eam tamen potestatem habent ex Dei commissione, suas illis vires dantis, ut rem ipsius expendant in bonum humanæ communitatis: unde ad libitum sævire non possunt, sed in commeritos: sed ei qui nullā auctoritate est præditus, non licet in rem Dei Propriam insurgere: propterea nec ipse provocator potest esse suæ vitæ prodigus, cum ipse sit res Dei, quam Deo invito vastare non potest, sine scelere, & manifestā in Deum injuriā: Ita nec sine iustā causā invito Domino potest sine scelere seipsum objicere discrimini vastationis ab alio faciendæ: alioqui gravem injuriam facit Deo, qui solus est Dominus humanæ vitæ.

2. Graviter, multisque modis, peccat contra charitatem: Et 1. quidem proximi, cuius everſio major esse non potest nam omnibus simul bonis cum privare conatur; nempe bonis corporis, cum vita ipsa impetatur: omnibus bonis externis, quorum fundamentum est

vita: Item bonis animæ, rem moraliter æstimando: Nam quis putet hominem, in eo statu lethaliter ab hoste confossum, brevi illo tempore sic mitescere, ut depositis inimicitijs adversariū diligat, & injuriam nunc irrogatam, & adhuc calentem, cum vindictæ æstus magis solet efferuescere, benignè condonet, quod tamen necesse est ad salutem? Igitur qui ad duellum provocat, ei author est perpetui, & immedicabilis exitij: 2. Non minus peccat contra propriam charitatem: nam quo quisque sibi est conjunctior quàm cæteris, eò arctius ad impendendam sibi benevolentiam, & amorem obstringitur: igitur & naturali, & alio quocunque jure tenetur prudenter defugere gravia vitæ discrimina, quod utique non facit qui alium provocat ad duellum, quantumvis sibi strenuus, & adversario superior videatur, ideòque discrimen evasurus: cum nihil sit frequentius, nihilque etiam justius appareat, quàm ut quis incidat in foveam quam fecit, exemplo illustri Goliath, qui à Davide adhuc adolescente fuit peremptus: Itaque pessimè se odit, qui provocat: & ideò hunc modum procedendi, multi veterum, etiam ex Ethnicis interpretati sunt desperationem: Ita Caius Marius in bello Cimbrico, Teutoni provocanti ad duellum respondit, si adeò mortem cuparet, posse lequeo vitam finire: Idem Augustus Antonio ad duellū provocanti respondit, scilicet, plures ad interitum patere vias: Eodem sensu dixit Statius; Manet ingens copia lethi: ô juvenes servate animos, avidumq; furorem sanguinis adversi. dem Metellus Sertorio, & Antigonus

Pyrrho provocantibus dedere responsum, ut narrat plutarch. in pyrrho, & Sertorio. Idemque mihi sæpe venit in mentem dicere eiusmodi hominibus, quod Philo dixit de sui homicidia, libro quod omnis probus sit liber, ah miser! virtus te perdet tua. Denique gravissimè etiam peccat contra suorum, atque familiæ charitatem: Etenim parentibus, & cognatis, uxori, liberis, suisque omnibus, amplam luctus segetem relinquit, sive cadat in duello, seu adversario truncato victor existat: quandoquidem si cadat parentes filio, uxorem marito, & filios patre privat, præter certam animæ jacturam, & æternum dolorem: si vicerit, ut alter Cain exulare cogitur, & pœnam sibi debitam semper timere; deinde pati bonorum amissionem? odium eorum quorum sanguinem fudit; & exspectare se aliquando miserè periturum: qui enim gladio percussit, gladio peribit, aut certè in suam domum, gladium immiserit, uti Davidi dictum est, *Non recedet gladius de domo tuâ usque in sempiternum.* 2. Reg. cap. 12.

3 Graviter peccatur in duello, ex modo pugnandi, quo ad culmen barbariei, & inhumanitatis perventum est: Certè Longobardi ante cultum Christianum fuere gens effera & immanis, cuius feritati, multi adscribunt renovatum usum duellorum: Illi tamen, ut notat Alciatus lib. de singul. certam. cap. 4. Non pro æstu, ac furore uniuscuiusque; descendebant in arenam, sed tantum assensu judicis, cum aliquid deesset ad integrâ protationē institutæ accusationis, & eo necesse erat ad faciendâ plenâ fidē in re gravissimâ: quin etiâ necesse tunc erat,

tunc erat, ut qui rem decidi duello pe-
tebat, iurejurando firmaret, se neque
dolo, neque calumniæ causâ eò confu-
gere, sed necessitate adactum eruendæ
veritatis: In ipsâ vero pugna scutis so-
lùm, & fustibus res gerebatur, & rarò
contingebat, aliquem occumbere: At
nunc duellũ inicitur, magistratu nõ mo-
dò non annuente, sed etiam renitente,
& gravissima supplicia comminante:
Nec pro rebus gravissimis, sed pro nu-
gis, sæpe pro meris suspicionibus, sæpe
ex merâ libidine animi impotentis, in
suum, & alienum exitium efferati: ad
hæc non scutis, & fustibus res agitur,
sed ferro: non ad repellendum, sed ad
feriendum duntaxat, & planè ad certâ
mortem, ut idem dici possit, quod de
Gladiatorum lanienâ scripsit Seneca
epist. 7. Quidquid ante pugnatum est,
misericordia fuit, nunc omissis nugis
mira homicidia sunt: nihil habent quo
tegantur, ad icũ totis corporibus ex-
positi, nunquam frustra manum mit-
tunt, &c. Non galeâ, non scuto repel-
litur ferrum, quò munimenta? quò ar-
tes? omnia ista moræ mortis sunt, &c.
Plagis aguntur in vulnera, & mutuos
ictus, nudis, & obvijs corporibus ex-
cipiunt: In hunc modum duæ feræ hu-
manis testæ corporibus, altera alterius
mortem exquirunt, longè crudelius
obventuram, quam ijs qui ob atroci
crimine torquentur à carnifice, quibus
ut Christiane moriantur, plurima ad-
sunt subsidia: neque enim desunt qui
hortentur, ut piè moriantur, qui com-
patiantur, & mortem desceant: immò
ipsi etiam tortores id faciunt, & do-
lentes, & necessitate adacti, ut sit

justitiæ locus, & crimina arceantur:
Hic autem omnia contraria, sola adest
feritas, & inhumanitas, abest qui mo-
rientem juvet, & soletur: Insultat vic-
tor, & vulneribus adjicit convitia: & õ-
nia ad desperationem comparata: Nec
abest Dæmon qui pœnitendi impoten-
tiam & desperationem inspiret, ut se-
rè certum videatur miserum hominem
damnari.

4. Caput ùde petitur gravitas peccati
duellantium plerumq; accersitur ex ipsis
pugnantibus: neq; enim illitantium pug-
nant qui aut læserunt, aut læsi sunt aut
re, aut suspicione, sed sceleris applica-
tione socios sibi adsciscunt & adju-
tores, qui secundo, & tertio loco pugnent, ne
primi quorum res agitur, ad tartara ean-
t incomitati: & quod miserandum est,
quibus optimè conveniebat, sæpe qui
erant amici, qui proximi, qui prius
nullâ ratione dissidebant, nullâ inter-
positâ injuriâ, vel injuriæ umbrâ, ad-
iguntur sævire in seipsos, & se pro viri-
bus, neci dedere, tantum ut aliquorum
furori satisfiat, nec videantur aliorum
voluntati defuisse, à quibus secum voc-
antur ad mortem; quo Dæmonis artifi-
cio factum est, ut nemini sua modestia,
ac vitæ integritas possit securitatem af-
ferre: quis enim ab alienâ intemperantiâ
timere non debeat? quandoquidem sũ-
ptus ab alio duelli adiutor, non magis
defugere potest cuiusmodi lanienam,
juxta hanc detestabilem corruptelam,
quam qui læsi sunt, aut læserunt: Pug-
nabunt itaque non hostes, sed alieno
scelere nocentes: quibus Cassiod. l. 4.
epist. 24. deponite ferrum, qui
non habetis inimicum: pessimè contra
parca-

parentes (sic minus latinè vocat cognatos) erigitis brachium, pro quibus constat gloriosè moriendum.

Quod hæcenus à nobis dictum est de provocante, dici etiã potest de provocato, in quo notari possunt eadem nequitia. Nam & Reip. eodem modo injurius est, dum usurpat auctoritatem sibi non debitam, & Reip. membra imminuit, & reipsa alterum occidere aggreditur, nempe provocantem: 2. In Deum injustus est, cuius bonis vastandis, invito domino se accingit: Injustus quoque est in provocantem, quem vitam privare aggreditur, si possit: Denique facit contra charitatem in eundem, in seipsum, & in suos: Nam licet ab alio trahatur ad hæc omnia, debuit tamen iniquæ pertractioni obistere: ac licet fit minus injuriosus quam alter, non tamen sequi potuit alterius scelus: ac licet alium minus offendat, quia volenti non fit injuria, cum tamen ille non potuerit suo juri cedere, quoad vitam, cuius non est dominus, propterea non minus est homicida.

Nec dicere licet fortitudinis esse provocationem admittere, quia fortitudo non distinctur nisi actionibus honestis: Est enim virtus, & bonum facit habentem, & opus eius bonum reddit, quod dici non potest de injuriæ privatæ ultione, & de homicidio facto privatâ auctoritate, quod hic contingit: Nam, ut ait Dio. Chrysof. orat. 40. Nunquam cedere, & locum dare proximo non est virile, ut aliqui putant, neque magni animi, sed stultum & agreste.

Sed hic insurgit tota ferè Nobilitas, & cum totâ Nobilitate multi graves, &

Theologi & Jurisconsulti, asseruntque licet provocantes graviter peccent, provocatos tamen omni culpa vacare, etiamsi duellum acceptent, quia aliter cum honore inter homines vivere non possunt: Etenim si suam vitam tutari licet ab injusto invasore, illatâ etiã ipsi nece, si ita ferat tutelæ moderatæ necessitas: Item si licitum est eadem ratione pudicitiam suam, & suas fortunas conservare, cum eis ab alieno scelere grave imminet periculum, quod aliâ ratione vitari non potest: Cur etiã non licebit eodem modo suum honorè tutari. Ad hæc, si vir militaris ab injusto invasore appetitus, non tenetur cum proprij honoris jacturâ, sibi fugâ consulere, etsi fugere possit, quod qui faceret, vulgò ignavus censeretur, sed potest in gradu perstare, & si ita ferat defensionis necessitas, adversarium occidere, quia non tenetur vitæ eius parcere, cum sui honoris damno, quod fugiendo sanè incurreret; quare qui fuerit ad duellum provocatus, aut aliquâ injuriâ laceratus, non poterit illud admittere, quandoquidem si defugiat, causatus divinam offensam, & similes causas à viris pijs probandas, infamiã passim apud homines contrahet, cenlebiturque præ timiditate certamen detrectasse, unde sequetur ei grave dânum, quod cogatur à cœtù hominum Nobiliũ abesse, aut perpetuo irrideri, quod ei gravius morte futurũ est: præterea non leve damnum feret à repulsâ ab honoribus, & dignitatibus, quæ nõ solent dari ijs, qui habentur pro ignavis, quorum alioqui juxta gradum suum futurus erat particeps.

Nec refert i. dicere & hunc honorem, & hoc dedecus esse imaginarium: Quia ille honor non est imaginarius, cum sit reale iudicium, & testimonium de excellentiâ alicuius, hoc est de fortitudine bellicâ, existens in mentibus Nobilium & Aulicorum: Nam ex Philosopho honor nil aliud est quam iudicium & testimonium de alterius excellentiâ, quod hic reperitur, idque apud plures.

Nec 2. sufficit dicere illud quidem dedecus esse reale formaliter, sed non obiectivè, quia motivum, quo Aulici & Nobiles moventur ad tale iudicium formandum de ignaviâ recusantis duellum, est insufficientis ad formandum rationabiliter tale iudicium, sed tantum fingi potest sufficiens ab illis qui imaginantur causam sufficientem, quæ non est sufficiens, cum utroque modo reale esse debeat illud dedecus, ad quod propulsandum exponi possit periculo, & sua, & proximi vita: Ratio verò cur id non sufficiat dicere, est. Quia sequitur verum dedecus viri probi, quem aliquis sceleratum putat, & dicit; motus tantum ad id iudicium ferendum propter causas non sufficientes, igitur etiam si causæ non sufficiant non sequitur non esse verum dedecus, quod consequenter propulsari possit, quare cum id aliter fieri non possit, quam admissio duello, tunc illud duellum non est illicitum ex naturâ rei ad tale dedecus propulsandum.

Nec 3. sufficit dicere, quod id accidat ex perverso, & depravato hominum sensu: Nam undecunque accidat grave damnum sive in bonis, sive in honore,

illud repellere licet, tunc enim non est alterius aggressio, sed iusta sui tuitio, quæ unicuique sine scelere conceditur: unde patet licere homini provocato, duellum acceptare in sui honoris defensionem, quod propterea admittit Alciatus lib. de singulari certamine cap. 3. modò id fiat in agro sequestri, quia alioqui princeps id non patitur fieri in suo agro, ne probasse videretur.

Nec. 4. etiam sufficit, quod aliqui dicunt pluris faciendum esse proborum, ac sapientum iudicium, qui virtuti, & honori tribuunt recusare oblatum duellum, quam sensum vulgi insipientis, vitio, ac dedecori vertentis eam rejectionem: Nam licet certum sit, & vulgus in eo errare, & nostras actiones dirigendas non ad depravatū vulgi sensum, sed ad leges divinas: tamen lex divina naturalis, concedit homini ut sese atque tueatur etiam cum periculo vitæ iniusti invasoris, quod hinc accidit reflexu hominis provocati: quod si inde vita provocantis periclitetur, id sibi imputet, sed alter jus habet exitum sibi imminens avertendi admissio duello: sicut enim cum aliquis iniuste ab aggressore impetitur, licet ex charitate fugere possit, tamen sine culpa stare potest, seque tueri cum cæde grassatoris, ne cum eius incolumitati ex charitate prospicit, honorem suum perdat, ex hominum falso iudicio, quo vertitur dedecori homini Nobili, aut militi, in tali casu fugere, licet id posset facere ex motivo charitatis, quod cum ignoretur, aliter homines interpretantur, & vitio vertunt, quod fortasse à virtute profectum est.

Nec

Nec denique facit, quod aliqui dicunt, non licere exponere periculo bonâ superioris ordinis, pro bonis inferioris ordinis, nimirum vitam pro honore, illius præsertim conditionis: Nam præterquam quod multi æstimant honorẽ pluris esse quam vitam, & mortem præoptandam dedecori, uti patet, & in bello, & in homine Nobili aut Militari, quem alius est aggressus, qui non tenetur fugere, sed certare potest, & vitam amittere, ne honorem perdat: hoc etiam in nostrâ materiâ locum habet, & semper dici potest justâ sui honoris defensionem potioem esse vitâ: & ita bonus pastor, laudatur à Christo in Evangelio, quod vitâ pro ovibus exponat: Nam licet ovium vita, immò totius gregis, sit infra vitam pastoris, sui tamen gregis honesta defensio, pluris æstimatur quam vita pastoris: Itaque rectè potest vitam suâ dare pro ovibus, multoque magis pro justâ sui honoris defensione, secundum illud Sapientis Prov. 22. *Melius est nomen bonum quam divitiæ multe.*

Verum contra hunc detestabilem errorem, uti Pontifices duellum appellat bonis omnibus decertandû est: ac præter rationes superius allatas quibus ostensum est illicita esse duella, etiam privata, & ut loquitur Pius IV. ex quâcunque causâ, etiam à legibus non improbata, & quovis prætextu suscepta; ne crederemus ea tantum esse damnata, quæ ad veritatis ostensionem, aut criminum purgationem suscipi solita erant, quoniam erant superstitiosa unde Gregor. XIII. & Clemens VIII. suas prohibitiones extenderunt

ad omnia, & quæcunque duella, respectu quorumcunque sive provocantium, sine provocatorum; sequentes rationes tam severæ prohibitionis subjicio:

1. est, Quia omnis cædes aliter perpetrata, quam ex nutu publicæ auctoritatis, illicita est, ut in justo bello à Principe indicto, aut in reorum supplicio per administrum publicæ potestatis, aut ad tuitionem suæ vitæ, suorumque bonorum: atqui duellum etiam oblatum non inicitur ex assensu publicæ auctoritatis: quin potius publica auctoritas, & prohibitione, & pœnis reclamatur: igitur duellum illicitum est. Nec dici potest duellum oblatum necessario acceptari ad tuitionem suæ vitæ, aut fortunarum, aut honoris: Nam per provocationem vita proximè non impetitur, nec etiam fortunæ bona, ut per se patet: Neque etiam honor proximè invaditur, quoniam factâ tali invasione, honor remanet integer, si is qui provocatur, in ipso provocationis puncto generositate suam prodat, dicendo se quidem duellum non acceptare, tanquam divinâ lege prohibitum, sed se esse paratum, ubicunque invadetur, tueri se se, & vim repellere, & & animum prode, in quo non peccat, quia paratum esse ad defensionem, culpâ vacat: Ac licet ea duelli recusatio ob divinam legem servandam, apud vulgares homines, atque improbos, ignominia tribuatur, tamen apud Sapientes, & probos, honori adscribitur, quorum existimatio sanctissima falsæ vulgi opinioni præponderat: cur itaque potius habes rationem judicij

judicij improborum, quàm proborum: præfertim hoc tempore, cum sanior Nobilitatis portio ab hoc errore revocata sit & jam non ducatur honori eiusmodi acceptatio sed probro. Cum igitur duelli oblatio non proximè tollat honorem, eius recusatio non est honoris amissio: & proinde illius acceptatio non est repellere vim factam honori, sed est vindicare se privatâ autoritate de injuriâ jam irrogatâ, & ultrâ non pendente, quod illicitum est. Bene id quidem (inquis) sed inde patebo irrisibilibus & sannis improborum, qui eiusmodi recusationem interpretabuntur timiditatem, mæque habebunt ludibrio: Quid inde concludis? an propterea tibi licere illud acceptare? Ita sane eodè modo tibi licebit inebriari ad eorum derisionem evitandam, quibus summa laus est ingentes calices exsiccare: Item licebit matri fornicariæ factum abigere, ut suum dedecus tegat: & licebit adolescenti modesto fornicari, ne à sodalibus impudentibus, eius modestia irrideatur, & jam pudebit non esse impudentem: ubi itaque non est vera infamia, non potest esse veri honoris tuitio, & consequenter nec in duelli acceptatione.

2. Ratio est, Quia in eâ acceptatione, non est mera defensio quæ sola licita est, sed est aggressio, quæ illicita est: Nam ibi tantum est defensio, ubi vis vi repellitur, & ibi tantum habet locum, ubi ab actuali aggressore vis infertur, ut quando aliquis virum nobilem aut Militem invadit, tunc enim quia vim patitur, cogitur aliquid facere, quod ipsi aliàs non licuisset: At provocator

ad duellum, sicut & Injustus accusator, vim non infert, quia non cogit ad pugnam, sed invitat: & calumniator, tantum calumniando aggreditur; calumnia autem non propullatur vi, sed veritatis manifestatione, quæ si non sit possibilis, non licet transgredi ad media inordinata, quæ verè non sunt media; sed patienter ferenda est mors: non aliter quam si innocens, probatetur reus per falsos testes: uti igitur falso accusatus, non potest occidere suum accusatorem, ita neque potest tentare, ut per duellum illum interimat? quod enim facere non licet, neque aggredi licet. Et certè si contraria opinio admitteretur, inde plurimæ cædes orirentur, in magnam reip. perniciem: facile enim quilibet, sibi persuaderet se injusto accusari, & aliud remedium sibi non esse ad vitam, honorem, & bona tuenda quàm si accusatorem perimat, quàm ratione magna janua aperiretur homicidij.

3. Ratio, Quia si liceret acceptare duellum, liceret etiam offerre, quando faceret ad tuendum honorem, ut contingit quando quispiam est injuriam passus: sic enim apud Nobiles creditum: sed falsò: cum tunc sit vindicta, non defensio, & omnis vindicta privatâ autoritate sit prohibita: Nam repositio injuriæ in puncto cadentis injuriæ priusquam adhærescat, non tam videtur spectare ad vindictâ, quæ privato non conceditur, quàm ad depulsionem contumeliæ, & honoris tutelam, cuius unicuique jus est: sed in duello conditio mera est vindicta, & aggressio quæ prohibita est.

4. Ratio, Quia unusquisque tenetur ex naturâ rei, bonum proprii honoris, & existimationis, postponere bono communi: nam bonum commune anteponi debet bono privato: At qui ex acceptatione duellorû permissâ graviter læderetur bonû comüne: hinc enim orirentur innumera homicidia, & innumera jurgia nō nisi multorû mortib⁹ finirentur: Quamvis itaq; verum esset, quod adversarij dicunt ex recusatione duelli, minui Nobilibus viri apud homines existimationem, & inde censerî pusillanimum, quod tamen jure fieri non potest, neque debet, teneretur tamen obedire legibus, & principis secularis, & Ecclesiæ: sed uti sunt mores nostri, is est ultimus Nobilibus omnib⁹ finis propositus, ut à corruptissimorum hominum fannis, & irrisionibus sint immunes, ad cuius rei conservacionem, omnia ad certam vilitatem sunt vocanda: quasi perspicuum non sit, multo plus faciendam esse proborum omnium execrationem, quibus sic obita mors opita mors æterno horrore, hîc, & in aliâ vitâ, semper erit: ipsiq; Ecclesiæ, quæ ita peremptos privat sepulturâ, ut à quibus boni omnes per æternitatem erunt separati, ab ijs nunc tumulis ipsis secludantur. Quid est quod sic hominum corruptissimorum iniquis judicijs deferimus, & Dei judicium despiciamus; quàm præclare dixit S. Paulinus epist. 33. Beatam futuram nostram conditionem, si æquè Deo, ut hominibus, vel displicere timeamus, vel, curaremus placere: si tantû præcepta Christi, quantum populi sibilla vereremur; & si tanti laus, quæ ex Deo est, quanti iste de vulgo plausus

emeretur: Vide Chrysofost. in 1. Cor. homil. 12. Verum nihil ille difficultatis habebit qui altos ex legis Christianæ præscripto animos induerit, cui facile erit omnem hominum contemptum despiciere: Audi quid dicat idem Chrysofost. homil. 30. ad pop. Ant. Non quid dicant, sed quid nos decet considerare: quod Deo parem facit, non ulcisci, hoc risum existimas: Non est contemptibilium hominû ab irâ non vinci: ab irâ namque teneri, puerilis est sententiâ; at vincere, fortitudinis: sed nimirum opinione omnia facimus, non virtute: quod est ignavum, & molle, id laudamus; quod est forte & generosû, id damnamus: Vide quàm præposterâ ratione agamus: Deus hinc nobis apparet, hinc homines, & ille quidem à nobis despicitur, hi à nobis suspiciuntur: illi omnia debemus, his nihil debemus; & tamen nihil illi concedimus, his autem omnia damus: Inter homines alij sunt quorû iudiciû magni facere debemus, alij quorum iudiciû contemnendum: vide tamen quid agamus: sapientum iudiciû negligimus, stultorum & insanientium admiramur, sequimur & veremur: Iterum, inter homines alij in nos potestatem habent, & jus imperandi, alij nullum in nos ius habent: illis nec obedientiam, nec reverentiam præstamus; alijs in omnibus obedimus: illos vereri oportebat istos contemnere; aliter facimus: Reges suis edictis, Ecclesia suis anathematis, Iudices suis sententijs nos terrent; nihil proficiunt: vulgus suis sermonibus nos percellit; & omnia à nobis impetrat: quod seges vetant, & nobis utile est, & nobis

nobis facillimum; quod vulgus impetrat. & contra nos est, & difficilimum, & tamen quod vult à nobis impetrat: certe cum in multis quæ Deus præcipit difficultatem exculemus, cur idem non facimus in iis quæ mundus præcipit, præsertim cum eius imperium etiam nos ad mortem deducat, ad rerum omnium, immò etiam salutis jacturam? Illud etiam ausim dicere quò animi nostri perversitatem noscamus: si Deus tibi præcepisset vindictam, & ut res tuas duello decideres, quàm multi rei difficultatem excusarent? Nunc autem, quia utrumque vetuit sub pœnâ damnationis, quàm multi ultro se obijciunt? Sed vide quo lucro, quoque emolumento: Finge enim quamlibet duelli aleam: nam si victus sis, & vitam & omnia perdidideris, cum certâ tuæ salutis jacturâ: si viceris, quid inde reportasti, cum tibi & exitium, & bonorum tuorum jacturam, & supplicij periculum compararis? vide interim tuæ victoriæ vanitatē, cogita tuum sensum in morte, in supplicijs, in æternitate: quàm damnabis tuum consilium, quod nihil tibi profuit, neque coram Deo, neque coram hominibus, nec pro hac vitâ, nec pro alterâ, nec pro te, nec pro tuis, nec in tempore, nec in æternitate: sed quidquid tandem obtendas, & quæ velis, sentias quod libuerit, illud tibi certum esse debet. 1. Duellum omne esse illicitum, & peccatum mortale: 2. solam eius voluntatem esse peccatum mortale: 3. ad illud paratum esse, pessimum esse statum, & damnatione dignū:

4. Nulli Nobili sperandam esse salutem, si hoc sit in statu, eam omnibus qui sic vivūt esse impossibilem, iis præcisam esse omnem spem beatitudinis, nihil prodesse sacramenta, nihil orationes, nihil elemosynas, nihil bona opera, sacrilegas esse confessiones, communionones exitiales: si ad generositatem necessaria sit hæc voluntas, nullū generosum salvari posse: si habere contrariam voluntatem, hoc est esse ignavum, solos ignavos salvari posse: & quòd passim creditur à nobilibus, melius est nasci ignobilē, quàm nobilem: quòd quàm falsum sit probant innumeri Nobiles melioribus institutis imbuti, qui aliâ mensurâ veram generositatem metiuntur, nempe præclare factis, virtute, & sui ipsius victoriâ: qui vitam suam non negligunt, sed etiâ qui impediunt in rebus maximis: qui mortem non verentur, cum timeri non debet: qui ultro cum opus est sanguinem suum fūdunt, sed in causâ honestâ, & dignâ se, non pro nugis, & iurgiis, de quibus idem dici potest quod de Abnere dicebat David 2. Reg. cap. 3. *Nequaquam ut mori solent ignavi, mortuus est Abner manus tuæ ligatæ non sunt, & pedes tui non sunt, compedibus aggravati, sed sicut solent cadere coram filijs iniquitatis, sic coruisi.* Sed si homines de illis tacuerint, habebunt testimonium Dei, quo in gloriâ cœlesti coram Angelis, & omnibus Batis decorabuntur.

Amen.

* * *